

Junius als filoloog

Wat is filologie?

- 16e eeuwse definities van *Ars critica* of *kritikè*
- tekstkritiek
- schiften
- oudheidkunde
- taalkunde
- exegese
- rhetorica

Animadversa (1556; 1708)

Klassieke voorbeelden

- *Kestoi*
- *Peplos*
- *Stromata*
- *Bibliotheca*
- *Cornucopia*
- *Omnigena historia*
- *Περιεργοπένηται*
- *Noctes Atticae*
- *σύμμικτα*

Voorbeelden uit de Renaissance

- Poliziano, *Miscellanea*
- Petrus Nannius, *Miscellanea*
- Caelius Rhodiginus, *Lectiones antiquae*
- Floridus, *Lectiones succesivae*
- Piero Vettori, *Lectiones variae*
- Francesco Robortello, *Annotationes*

Italiaanse en Franse tradities

- *ope codicum*
- *ex ingenio*

Junius expliciteert methode

- *Animadversa*, 3.1: 'At enim ego, ut haud temere mutandum quicquam in autoribus, aut veteramentariorum more statim interpolandum, vel etiam inducendum eradendumque'.
- *Animadversa*, 3.14: 'In ea semper fui opinione, quod nunquam temere reponendum sit aut immutandum quidquam ex recepta lectione apud autores sive Graecos sive Latinos, nisi aliud evincat vel ratio, vel melioris notae codicum consensus et autoritas; eosque qui hanc in partem impingunt, latae culpa reos iudicavi semper, qui temeritatis suae conscientiam tueri nequeant'.
- *Animadversa*, 3.11[c]: 'Haud temere unquam receptam lectionem immutandam esse placuit mihi semper, nisi aliud dictet ratio, aut veterum codicum consensus'.

Wat Junius presenteert

- conjecturen
- emendaties
- etymologies
- toelichtingen obscuur vocabulair/antieke gebruiken
- vertalingen (*recentiores*)
- anekdotes
- edities
- kritiek op *recentiores*
- schifting

ex ingenio: intertekstualiteit

• Plinius de Oudere	• Athenaeus
• <i>Suda</i> ('Suidas')	• Julius Pollux
• Nonius Marcellus	• Philostratus
• Hesychius	• Strabo
• Eustathius	• Synesius
• Joh. Tzetzes	• Varro
	• Zonaras [na 1556]

Ammianus

- intratextuel parallellen
  - Ammianus (19.1.11) *frugum pro phrygum*
  - parallel met 22.9.15
  - Gelenius, ed. 1533
- intertekstuele parallellen:
  - *Animadversa*, 3.15: 'ne quis temerarios nos existimet, lectionis fidem autorum dictis fulciamus'.

Animadversa 4.26

- Quintilianus, *Institutio oratoria* 1.3.6:
  - *continuatio extundit* (Lyons 'exemplar')
  - *continuatio contundit* (Keuls 'exemplar')
  - *continuatio retundit* (handschrift)
  - *comminatio extundit* (conjectuur)

ope manuscripti

- Nonius Marcellus
- Martialis
- Statius' *Achilleis*
- Juvenalis

Nonius Marcellus

- Samium est testa. Lucillius satyr. lib. 14: et non pauper me uti samio certoque catino. Mar. Tullius lib. 6 de rep.: Laeli quam omnes habemus in manibus, quam si imperia pontificum diis immortalibus grata sine samio, quae ut his scribit capedines.
- Samisch is een [soort van] kom. Lucilius, *Satiren*, b. 14: ‘...en geen arme, zoals mij [*sic*], met een Samische en vaste kom. Cicero, *De republica*, 6: ‘Laelius’ [redevoering], die we allen in onze handen hebben: “alsof de machten van de priesters, de onsterfelijke goden welgevallig, zonder de Samische, die, zoals hij hen schrijft, kommen”.’

voorbeeld (vervolg)

- Samium est **et testeum**. Lucillius satyr. lib. 13. Et non pauper uti Samio curtoque catino. M. Tull. lib. 6 de rep. **Extat oratio** Laelii quam omnes habemus in manibus, quam **sympina** pontificum diis immortalibus grata **sint Samiaequae** ut **is** scribit capedines.[...](#)
- Samisch betekent ook ‘aardewerk’. Lucilius, *Satiren*, b. 13: ‘...en niet, als een arme, met een gebroken, Samische kom’. Cicero, *De Republica*, b. 6: ‘Laelius’ redevoering is overgeleverd, die we allemaal in onze handen hebben: “Hoe aangenaam zijn de priesterkommen voor de onsterfelijke goden, alsmede de Samische kommen (zoals hij schrijft)”.’

Junius en de lexicografie

- Het lexicon als favoriete eenheid
- Obscure woorden zijn knooppunten in netwerk van referenties
- Bronnen haken in elkaar op woordniveau

Wat we nog niet weten...

- vertalingen (Cassius, Eunapius, Plutarchus, Hippocrates);
- edities: Cassius, Eunapius, Plutarchus, Curtius, Eustathius, Hesychius, Nonius Marcellus, *Apocolocyntosis*, *Laus Pisonis*, oneirocritica
- commentaren op Vergilius en Horatius
- annotaties op Plautus, Ausonius, Juvenalis.

Junius’ aanpak

- Weinig gebruik van handschriften
- Geen specificatie van oudheid handschriften of relatie tussen verschillende handschriften
- Veelvuldig emenderen op basis van conjecturen (weinig vermelding in moderne kritische edities)
- Conjecturen ingegeven door parallellen in vooral encyclopedische werken

Voorlopige conclusie

- Junius was geen *manuscript hunter*
- Zeer beperkte vermelding in moderne kritische edities